

สร้างสังคมอารยะประชาธิปไตย

ประเวศ วะสี

ที่จริงคำว่าประชาธิปไตย ควรจะหมายถึงความถูกต้องดีงามหรือความเจริญอยู่ในตัวเองอยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องมีคำว่า “อารยะ” มาขยายความอีก แต่คำว่าประชาธิปไตยก็ถูกใช้ไปในสภาพที่แตกต่างหลากหลาย บางแห่งมีแต่รูปแบบไม่มีสาระ บางแห่งไม่ใช่ประชาธิปไตยเลยแต่เป็นเผด็จการ บางแห่งเป็นราชาธิปไตย บางแห่งคล้ายๆ จะเป็นโจรราชาธิปไตยเสียมากกว่า แม้แต่ในประเทศที่ขึ้นชื่อว่าเจริญและเป็นประชาธิปไตยก็ยังคงมีความน้อยถอยเป็นอันมาก หรือบางประเทศที่ขึ้นชื่อว่าประชาธิปไตยแต่ไปสนับสนุนเผด็จการในประเทศอื่นเพื่อประโยชน์ของตน หรือประเทศประชาธิปไตยบางประเทศก็ทำตัวเหมือนโจรสลัดทางการเงิน ไปปล้นประเทศอื่น ๆ มาแบ่งกินกันในประเทศของตน ทำให้เป็นไปได้ว่า ที่พูดว่าประชาธิปไตย ๆ นั้น ยังมีความไม่เจริญหรือมีความเป็นอานาธิปไตยอยู่มาก

เมื่อจะพูดถึงสังคมประชาธิปไตยกันแล้ว น่าจะไปให้ไกลถึงประชาธิปไตยที่เจริญ หรืออารยะประชาธิปไตย ที่มีรากฐานอยู่ในศีลธรรมหรือซ้อนทับอยู่กับธรรมาธิปไตย อันจะอำนวยประโยชน์สุขให้คนทั้งมวลอย่างแท้จริง ประชาธิปไตยไม่ควรจะเป็นแค่รูปแบบ แต่ต้องมีผล (ปฏิเวธ) คือ ความผาสุกถ้วนหน้า (Happiness For All) เป็นเครื่องบอกด้วยว่าเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริง หรือประชาธิปไตยที่เจริญ

๑.

ยกเครื่องโครงสร้างประชาธิปไตย

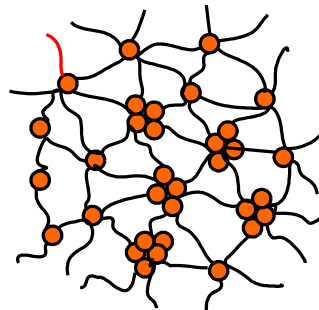
สังคมไทยพยายามคืนมนต์เสวหาประชาธิปไตยมาตั้งแต่ครั้งรัชกาลที่ ๕ เป็นเวลากว่า ๑๐๐ ปี แต่ก็ยังลุ่มๆ ดอนๆ มีนองเลือดบ้างเป็นครั้งคราว แต่ก็ยังติดขัดเรื่อยมาจนถึงวิกฤตการณ์ทางการเมืองครั้งใหญ่ในปัจจุบันซึ่งยังไม่มีทางออก การที่วิกฤตจนไม่มีทางออกคนไทยควรทบทวนครั้งใหญ่ ว่าทำไมเราพัฒนาประชาธิปไตยไม่สำเร็จ เราคิดพลาดในแนวทางไปอย่างไรหรือไม่

ผมคิดว่าความคิดขัดข้องของเราอยู่ที่การมองประชาธิปไตยเป็นกลไกเท่านั้น

เราไม่ได้ มองที่โครงสร้าง

โครงสร้างของสังคมไทยเป็นโครงสร้างเผด็จการ

การทำเพียงกลไกโดยไม่ได้แก้ไขโครงสร้างให้เป็นโครงสร้างประชาธิปไตย ทำอย่างไร าก็ไม่เป็นประชาธิปไตย เมื่อไม่เป็นประชาธิปไตยจริงก็ขัดแย้งและรุนแรง เพราะโครงสร้างเผด็จการทำให้เกิดความรุนแรง เราจึงควรทำความเข้าใจโครงสร้างเผด็จการกับโครงสร้างประชาธิปไตย รูปที่ ๑ ข้างล่างนี้แสดงโครงสร้างเผด็จการกับโครงสร้างประชาธิปไตย

(ก) โครงสร้างทางตั้ง

(เผด็จการ)

- คนส่วนใหญ่เป็นพลเมืองชั้น ๒
- ไม่มีเกียรติไม่มีศักดิ์ศรี
- ไม่มีส่วนร่วม

(ข) โครงสร้างทางราบ

(ประชาธิปไตย)

- ทุกคนเป็นพลเมืองชั้น ๑
- รวมตัวร่วมคิดร่วมทำเป็นกลุ่ม
- เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย

รูปที่ ๑ โครงสร้างเผด็จการกับโครงสร้างประชาธิปไตย

(ก) โครงสร้างทางดิ่ง (เผด็จการ)

โครงสร้างทางดิ่งหมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนข้างบนที่มีอำนาจกับคนข้างล่างที่ไม่มีอำนาจ เน้นการใช้กฎหมาย กฎระเบียบ และคำสั่งจากบนลงล่าง ในโครงสร้างแบบนี้คนส่วนใหญ่ไม่มีอิสระที่จะเป็นของตัวเอง ตกดฐานะเป็นพลเมืองชั้น ๒ ไม่มีเกียรติ ไม่มีศักดิ์ศรี ไม่มีสิทธิ ไม่มีส่วนร่วม เป็นโครงสร้างที่บีบคั้น มีสติปัญญาน้อย มีความขัดแย้งสูงเพราะขาดความเป็นธรรม

โครงสร้างทางการเมือง ทางรัฐราชการ ทางการศึกษา ทางธุรกิจ ทางการพระศาสนา ล้วนเป็นโครงสร้างทางดิ่งทั้งสิ้น โดยเฉพาะอำนาจรัฐรวมศูนย์ที่ครอบคลุมทั่วประเทศ เป็นโครงสร้างรัฐเผด็จการ

เมื่อโครงสร้างเป็น โครงสร้างรัฐเผด็จการ แม้มีการเลือกตั้งก็ไม่เป็นประชาธิปไตย เป็นเพียงกิจกรรมที่มีการแย่งกันเข้ามาใช้อำนาจรัฐเผด็จการ ความขัดแย้งแย่งชิงจึงรุนแรงมาก

(ข) โครงสร้างทางราบ (ประชาธิปไตย)

คือ โครงสร้างที่

- (๑) คนไทยทุกคนเป็นพลเมืองชั้น ๑ มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี มีสิทธิ เสรีภาพ มีจิตสำนึกสาธารณะหรือจิตสำนึกประชาธิปไตย ลงมือทำอะไรก็ได้ด้วยตนเอง
- (๒) มีการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำอย่างหลากหลาย เต็มพื้นที่สังคม เกิดความเป็นประชาสังคม ความเป็นประชาสังคมคือเนื้อแท้ของประชาธิปไตย
- (๓) มีการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย ทั้งระหว่างบุคคล และระหว่างกลุ่ม

โครงสร้างนี้บางที่เรียกว่า INN

I = Individual หรือปัจเจกบุคคลที่เป็นพลเมืองชั้น ๑ ดังกล่าวข้างต้น (๑)

N = Nodes หรือกลุ่ม หมายถึงการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำอย่างหลากหลายตามพื้นที่ หรือตามเรื่องที่ทำ ดังกล่าวข้างต้น (๒)

N = Networks หรือ เครือข่าย ดังกล่าวข้างต้น (๓)

โครงสร้าง INN นี้ บุคคล กลุ่ม องค์กร สถาบันต่าง ๆ สามารถทำได้เลย โดยไม่ต้องรอ กฎระเบียบ คำสั่ง อะไรทั้งสิ้น จะพบความสุขและความสำเร็จอย่างอัศจรรย์

โครงสร้าง ประชาธิปไตย หรือ INN นี้ เป็นพลังทางศีลธรรม พลังทางสังคม พลังทาง การเมือง และพลังทางปัญญา

พลังทางศีลธรรม การที่ว่าคนไทยทุกคนเป็นพลเมืองชั้น ๑ นั้นอยู่บนศีลธรรมพื้นฐานของ การเคารพศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นคนของคนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ศีลธรรมนี้เป็นรากฐาน ของสิ่งดีงามทั้งปวง เช่น ประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน ความเป็นธรรมทางสังคม สังคมไทยยังขาด ศีลธรรมพื้นฐานนี้

พลังทางสังคม คือ การรวมตัวของผู้คน การรวมตัวของผู้คนเป็นพลังของความสำเร็จ เพราะช่วยกันทำงาน ช่วยกันป้องกันต่อสู้กับความไม่ถูกต้องต่าง ๆ

พลังทางการเมือง คือ การรวมตัวกันตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับและการรวมตัว กันเสนอแนะ เรียกร้อง หรือต่อสู้เพื่อการตัดสินใจทางนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน

พลังทางปัญญา การรวมตัวร่วมคิดร่วมทำ หมายถึง การเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ (Interactive learning through action) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ทรงพลังยิ่ง และรวมการจัดการความรู้ และ การวิจัย เข้าสู่การเรียนรู้ไปด้วย นอกจากนั้นการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำในเรื่องของส่วนรวมยังเป็นการ ขจัดความเห็นแก่ตัว ความเห็นแก่ตัวน้อยลงทำให้ปัญญาก็เพิ่มขึ้นเท่านั้น ในการรวมตัวร่วมคิด ร่วมทำนี้จึงมีมิติทางคุณค่าหรือจิตวิญญาณสูง

ในโครงสร้างประชาธิปไตยนี้จะให้ความสุขและความสำเร็จสูง เพราะทุกคนมีเกียรติมี ศักดิ์ศรีมีส่วนร่วม สามารถสร้างความเป็นธรรมแห่งการอยู่ร่วมกันได้ ความรุนแรงจึงมีน้อย โครงสร้างและวิถีชีวิตหรือวัฒนธรรมประชาธิปไตย จะไปกำกับองค์กรทางการเมืองให้เป็น ประชาธิปไตย อย่างประเทศอังกฤษไม่มีรัฐธรรมนูญเป็นลายลักษณ์แต่มีวัฒนธรรมประชาธิปไตย ซึ่ง กำกับให้องค์กรทางการเมืองของเขาเป็นประชาธิปไตย

ประชาธิปไตยจึงใหญ่กว่ารัฐธรรมนูญ เราทำแต่รัฐธรรมนูญจึงไม่เป็นประชาธิปไตยสักที ต้องทำโครงสร้างและวัฒนธรรมประชาธิปไตย

ถ้าเราเข้าใจตรงกันว่าหัวใจของประชาธิปไตยอยู่ที่โครงสร้างและวัฒนธรรมประชาธิปไตย และมีความมุ่งมั่นร่วมกันว่าเราจะยกเครื่องโครงสร้างประชาธิปไตย ก็จะสามารถทำได้ เพราะเรามี เครื่องมือมาก ทั้งภาครัฐและภาคประชาชน ซึ่งสามารถร่วมมือกันเป็น “ประชา-รัฐ” อันเป็น เครื่องมือที่ทรงพลังที่จะทำให้ทำอะไรสำเร็จโดยไม่ยาก

การยกเครื่อง (Overhaul) “โครงสร้างประชาธิปไตย” จึงควรเป็นระเบียบวาระร่วมกันของ เราทั้งชาติ ถ้าจะพัฒนาประชาธิปไตยกันให้ได้ผล

๒.

วัฒนธรรมประชาธิปไตย เครื่องกำกับองค์กรทางการเมืองให้ถูกต้อง

วิถีชีวิตร่วมกันคือวัฒนธรรม ถ้าขาดวัฒนธรรมประชาธิปไตย มีแต่องค์กรทางการเมือง องค์กรทางการเมืองนั้นก็จะใช้อำนาจอย่างไม่เป็นธรรม มีการกด โกงคอร์รัปชันและความไม่ถูกต้องต่าง ๆ นานา จนเป็นที่เอือมระอา วัฒนธรรมประชาธิปไตยจะกำกับองค์กรทางการเมืองให้เป็นประชาธิปไตย เราสนใจเฉพาะองค์กรทางการเมืองทำให้ประชาธิปไตยล้มเหลวมาตลอด ถึงเวลาต้องสนใจเรื่องวัฒนธรรมประชาธิปไตย

ในเรื่องวัฒนธรรมประชาธิปไตยควรพิจารณา ๔ ด้านที่เชื่อมโยงกัน อาจเรียกว่า “สี่เหลี่ยมประชาธิปไตย” ดังนี้

๑. คนไทยทุกคนเป็นพลเมืองชั้น ๑
๒. จิตสำนึกใหม่-จิตสำนึกประชาธิปไตย
๓. การกระจายอำนาจ
๔. ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะทุกระดับ

ทั้ง ๔ ด้านสัมพันธ์กัน ดังรูปที่ ๒ และอธิบายเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

๑.

คนไทยทุกคนเป็นพลเมืองชั้น ๑

๒. จิตสำนึกใหม่
จิตสำนึกประชาธิปไตย

๓. การกระจายอำนาจ

๔.

ประชาชนมีส่วนร่วม
ในกิจการสาธารณะทุกระดับ

รูปที่ ๒ “สี่เหลี่ยมประชาธิปไตย”

(๑) คนไทยทุกคนเป็นพลเมืองชั้น ๑

แนวคิดนี้เป็นมโนทัศน์ทางศีลธรรมและการเมืองที่มีพลัง สังคมไทยเป็นสังคมชนชั้นที่ขาดความเท่าเทียมกัน คนเล็กคนน้อยคนยากจนคนชั้นล่างเป็นคนไม่มีเกียรติไม่มีศักดิ์ศรี ไม่ได้รับส่วนแบ่งอย่างเป็นธรรม ไม่สามารถเข้าถึงการใช้ทรัพยากรของประเทศอย่างเป็นธรรม เช่น ที่ดิน แหล่งน้ำ ป่าไม้ บริการสุขภาพ บริการศึกษา บริการทางกฎหมาย เป็นสังคมที่ไม่เป็นธรรม เป็นประชาธิปไตยไม่ได้ ประชาธิปไตยกับธรรมาธิปไตย จะต้องไปด้วยกัน

การเคารพศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นคนของคนทุกคนอย่างเท่าเทียมกันเป็นศีลธรรมพื้นฐาน ที่เป็นรากฐานของประชาธิปไตย และความเป็นธรรม ถ้าจะทำให้เกิดประชาธิปไตย-ธรรมาธิปไตย ต้องมีการณรงค์และเรียกร้องต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมให้คนไทยทุกคนเป็นพลเมืองชั้น ๑

(๒) จิตสำนึกใหม่-จิตสำนึกประชาธิปไตย

เนื่องจากเป็นสังคมอำนาจนิยม ผู้คนจึงมีจิตสำนึกเล็กที่คิดถึงตัวเอง และพวกพ้อง มีการวิ่งเต้นเส้นสาย แสวงหาอิทธิพล ไม่ได้ด้วยเล่ห์ก็เอาด้วยกล ฉ้อฉล คอร์รัปชัน ขาดสำนึกในความยุติธรรม ถ้าสังคมไทยจะก้าวหน้าต่อไปได้ประชาชนต้องมีจิตสำนึกใหม่ เป็นจิตสำนึกใหญ่ ที่คำนึงถึงส่วนรวม ความมีเหตุผล ความยุติธรรม การเคารพความคิดที่แตกต่าง ความต้องการมีส่วนร่วมในกิจการของส่วนรวม อาจเรียกจิตสำนึกใหม่ว่าจิตสำนึกประชาธิปไตย ประชาธิปไตยที่แท้จริงเกิดไม่ได้ถ้าขาดจิตสำนึกประชาธิปไตย การรณรงค์ให้เกิดจิตสำนึกใหม่ จึงเป็นระเบียบวาระของประชาธิปไตย

(๓) การกระจายอำนาจ

ระบบรัฐเป็นระบบรวมศูนย์อำนาจ การรวมศูนย์อำนาจทำให้ขาดความเป็นธรรม และขาดประชาธิปไตย ศีลธรรมพื้นฐานดังในข้อ (๑) จิตสำนึกประชาธิปไตยดังในข้อ (๒) และการมีส่วนร่วมของประชาชนดังในข้อ (๔) เกิดขึ้นไม่ได้ ระบบรัฐรวมศูนย์จึงเป็นอุปสรรคของประชาธิปไตย การเมืองที่ผ่านมาเป็นการต่อสู้เพื่อเข้ามาใช้อำนาจรัฐรวมศูนย์หรือเผด็จการนี้ จึงเป็นระบอบเผด็จการไม่ใช่ระบอบประชาธิปไตย การจะสร้างระบอบประชาธิปไตย ต้องกระจายอำนาจออกไปอย่างทั่วถึงสู่บุคคล ชุมชน ท้องถิ่น และภาคประชาสังคม ระบบรัฐต้องปรับตัวจากระบบรัฐเผด็จการไปสู่ระบบรัฐประชาธิปไตย ที่ต้องมีความรู้และทำงานเชิงนโยบายเป็น

(๔) ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะทุกระดับ

การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะทุกระดับคือหัวใจของประชาธิปไตย แต่ระบบรัฐรวมศูนย์ดังกล่าวในข้อ (๓) จะไม่สนใจสนับสนุนทั้งที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๘๗ ว่า รัฐต้องสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเอกปรีชาय คำว่ารัฐต้องเป็นคำที่แรงมาก เพราะรัฐย่อมหมายถึงกลไกของรัฐทุกอย่าง ทุกกระทรวง ทบวง กรม กองทัพ มหาวิทยาลัย องค์กรอิสระต่างๆ จึงควรรศึกษามาตรา ๘๗ ให้ดีๆ และกลไกของรัฐทุกอย่างตั้งแต่รัฐบาลลงมาต้องปฏิบัติ ถ้ากลไกของประเทศทั้งหมดปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญอย่างจริงจังและจริงใจ ระบอบประชาธิปไตยจะเกิดขึ้น มหาวิทยาลัยและภาคีต่างๆ ควรก่อดำเนินขึ้นเข้ามาเร่งรัดตรวจสอบให้รัฐบาลเป็นผู้นำในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๗ อย่างจริงจัง จะขยายความการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำในทุกพื้นที่ ทุกองค์กรและทุกเรื่อง ดังข้างล่างนี้

ประชาธิปไตยของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน

ระบบการเมืองที่ล้มลุกคลุกคลานบิดเบี้ยวเรื่อยมา เพราะประชาชนถูกกีดกันออกจากสมการทางการเมือง คิดว่าการเมืองเป็นเรื่องของคนบางชนชั้นและบางกลุ่มเท่านั้น จนถึงปัจจุบันก็ยังคิดว่าการเมืองเป็นเรื่องของคนกลุ่มน้อยที่เรียกว่านักการเมืองเท่านั้น ต่อเมื่อใดการเมืองเป็นเรื่องของประชาชนหรือพลเมืองทั้งมวล จึงจะเกิดประชาธิปไตยที่แท้จริง

ประชาธิปไตยต้องเป็นประชาธิปไตยของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน
ไม่ใช่ประชาธิปไตยของนักการเมือง เพื่อนักการเมือง

ฉะนั้นประชาชนจะมีบทบาทเพียงหย่อนบัตรเลือกตั้งเท่านั้นไม่ได้

แต่ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนา ในการตัดสินใจทางนโยบายและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ

ประชาธิปไตยภาคปฏิบัติคือ ประชาชนต้องร่วมตัวร่วมคิดร่วมทำในทุกพื้นที่ ในทุกกลุ่ม ในทุกองค์กร และในทุกเรื่อง

สังคมที่ประชาชนร่วมตัวร่วมคิดร่วมทำในทุกพื้นที่ ในทุกกลุ่ม ในทุกองค์กรและในทุกเรื่อง คือประชาสังคม ประชาสังคมคือประชาธิปไตย แผนภูมิข้างล่างแสดงการร่วมตัวร่วมคิดร่วมทำในทุกพื้นที่ ทุกกลุ่ม และทุกเรื่อง

๒. กลุ่ม

กลุ่มเกษตร   กลุ่มกรรมกร   กลุ่มคนพิการ   กลุ่มอาชีพต่างๆ

หมู่บ้าน

ตำบล

เทศบาล

จังหวัด

ข้อมูล

ข่าวสาร

ความรู้

๔.

ภาคประชาสังคม

และวิชาการ

การตรวจสอบคอร์รัปชัน พลังงาน การสื่อสาร สุขภาพ การศึกษา ฯลฯ

๓. ประเด็น

รูปที่ ๓ การร่วมตัวร่วมคิดร่วมทำในทุกพื้นที่ (๑) ทุกกลุ่ม (๒) ทุกประเด็น (๓) และการสนับสนุนด้วยข้อมูลข่าวสารความรู้ (๔)

(๑) ตามพื้นที่ ทุกหมู่บ้าน ทุกตำบล ทุกเทศบาล ทุกจังหวัด เพื่อทำแผนชุมชน ขับเคลื่อนแผนชุมชน เสนอแนะนโยบาย

(๒) ตามกลุ่ม เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มผู้ใช้แรงงาน กลุ่มอาชีพต่างๆและกลุ่มอื่นๆ เสนอแนะ เรียกร้อง ต่อรอง นโยบายที่จะทำให้ชีวิตเขาดีขึ้น

ถ้ามีการตั้งคำถามว่าประชาธิปไตยอะไรที่ชีวิตของผู้ใช้แรงงานจะดีขึ้น ประชาธิปไตยอะไรที่ชีวิตของเกษตรกรจะดีขึ้น ฯลฯ จะเป็นการดึงคนทุกกลุ่มเข้ามาร่วมเคลื่อนไหวทางการเมือง

(๓) ตามประเด็น เช่น การตรวจสอบคอร์รัปชัน เรื่องพลังงาน เรื่องการสื่อสาร เรื่องสุขภาพ เรื่องการศึกษา เรื่องความยุติธรรม ฯลฯ

(๔) ภาคประชาสังคมและวิชาการ สนับสนุนเรื่องข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ เพื่อความเข้มแข็งของการเมืองภาคประชาชนในทุกพื้นที่ ทุกกลุ่ม ทุกเรื่อง ประชาชนจะมีส่วนร่วมในการตรวจสอบอำนาจรัฐและการตัดสินใจทางนโยบายได้ เป็นการยกถ้าปราศจากการสนับสนุนเรื่องข้อมูล ข่าวสารความรู้ มหาวิทยาลัยทั้งหลายจะต้องปรับตัวมาสนับสนุนการเมืองภาคพลเมืองด้วยการวิจัย ค้นคว้า สังเคราะห์ความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และประเด็นเชิงนโยบายในด้านต่างๆ จึงจะได้ชื่อว่ามหาวิทยาลัยสนับสนุนประชาธิปไตย ถ้ามองว่าประชาธิปไตยคือการเลือกตั้งเท่านั้น บ้านเมืองก็จะเสื่อมทรุด ประชาธิปไตยคือการเปิดพื้นที่ทางสังคมพื้นที่ทางปัญญาอย่างกว้างขวาง ที่ทุกส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วม โดยสนับสนุนซึ่งกันและกันให้เป็นพลังทางศีลธรรม พลังทางสังคม พลังทางการเมืองและพลังทางปัญญา เพื่อความถูกต้อง เมื่อมีความถูกต้องก็เป็นธรรมาธิปไตย ประชาธิปไตย-ธรรมาธิปไตย ต้องซื่อสัตย์กันจึงจะเป็นประชาธิปไตยที่เจริญหรืออารยะประชาธิปไตย ไม่ใช่ประชาธิปไตยที่ถือน้อยหรืออนารยะประชาธิปไตยซึ่งแท้จริงแล้วไม่ใช่ประชาธิปไตยเลย

ประชาธิปไตยของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน จึงเป็นประชาธิปไตยเพื่อคนทั้งมวลและประชาธิปไตยโดยคนทั้งมวล (Democracy For All-All For Democracy)

ประชาธิปไตยชุมชนท้องถิ่น : ฐานของประชาธิปไตย

ประชาธิปไตยจะมีแต่ระดับชาติไม่ได้เพราะไม่มีฐาน ฐานคือชุมชนท้องถิ่น

เรามีหมู่บ้านทั้งหมดประมาณ ๗๖,๐๐๐ หมู่บ้าน ตำบลประมาณ ๗,๖๐๐ ตำบล เรามีตัวอย่างประชาธิปไตยระดับหมู่บ้านและตำบลให้เราได้ศึกษาเป็นตัวอย่าง เช่น

ระดับหมู่บ้าน – บ้านหนองกลางดง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีสภาผู้นำชุมชน ประกอบด้วยผู้นำกลุ่มต่างๆ รวมกัน ๕๕ คน สภาผู้นำชุมชนสำรวจข้อมูลชุมชนแล้วเอามาทำแผนชุมชน เอาแผนชุมชนไปเสนอที่ประชุมของคนทั้งหมู่บ้าน เรียกว่าสภาประชาชน หรือ สภาชุมชน คนทั้งหมู่บ้านมีส่วนติชมแก้ไขเพิ่มเติมกลายเป็นแผนชุมชนที่คนทั้งหมู่บ้านร่วมทำร่วมเป็นเจ้าของ ร่วมขับเคลื่อนแล้วทำให้เศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ดีขึ้นพร้อมกันไป

นี่เป็นตัวอย่างของประชาธิปไตยชุมชน ที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรง ไม่มีการเลือกตั้ง ชื่อเสียงขจรไกล เป็นประชาธิปไตยสมานฉันท์ที่ทำให้ชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้นทุกๆ ทาง ถ้าทั้ง ๗๖,๐๐๐ หมู่บ้านมีสภาผู้นำชุมชน และสภาชุมชน จะเท่ากับว่ามีผู้นำชุมชนประมาณ ๔ ล้านคน กับประชาชนในสภาชุมชนอีกหลายสิบล้านคน มีส่วนร่วมในกิจการของส่วนรวมที่ทำให้ชีวิต สังคม สิ่งแวดล้อมของเราดีขึ้น

ระดับตำบล ตำบลไม้เรียง จังหวัดนครศรีธรรมราช คุณประยงค์ ธรรงค์ ที่ได้รับรางวัลแมกไซไซเป็นผู้นำ มีสภาผู้นำชุมชนระดับตำบลประกอบด้วยผู้นำจากหมู่บ้านละ ๕ คน รวมเป็น ๕๐ คน ทำแผนแม่บทชุมชน แล้วช่วยกันขับเคลื่อนแผน ทำให้ชีวิตของชาวบ้านดีขึ้นทุกๆ ทาง

ถ้าทั้ง ๗,๖๐๐ ตำบล มีสภาผู้นำชุมชน ก็จะมีผู้นำเกือบ ๔ แสนคนที่ร่วมกันทำกิจการสาธารณะ เพื่อสร้างความร่มเย็นเป็นสุข

จะเห็นได้ว่าประชาธิปไตยโดยตรงในระดับหมู่บ้านและตำบลทั่วประเทศเป็นฐานที่ใหญ่ และมีคุณภาพมาก สามารถแก้ความยากจน พัฒนาจิตใจ สังคม สิ่งแวดล้อม สุขภาพ และการศึกษาพร้อมกันไป เป็นการสมานแผ่นดินให้เป็นประจักษ์ฐานพระเจดีย์ทางสังคมที่รองรับการพัฒนาในระดับชนให้แข็งแรงมั่นคง

ระบบต่างๆ ต้องเข้ามาสนับสนุนความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น

ต้องระวังมิให้อำนาจต่างๆ เข้ามาทำลายความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น เช่นอำนาจทางการเมือง อำนาจรัฐ อำนาจเงิน อำนาจของระบบการศึกษานอกวัฒนธรรม อำนาจการสื่อสารเพื่ออำนาจอรัฐ และอำนาจเงิน เป็นต้น

สภาผู้นำชุมชน นอกเหนือไปจากระดับหมู่บ้านและระดับตำบลแล้ว อาจจะมีระดับจังหวัด และระดับประเทศ อาจมีความเชื่อมโยงกันระหว่างประชาธิปไตยโดยตรง คือสภาผู้นำชุมชนกับ

ประชาธิปไตยโดยการเลือกตั้งระดับต่างๆ เช่นกับสภาบริหารส่วนตำบล สภาเทศบาล สภาบริหารส่วนจังหวัด สภาผู้แทนราษฎร และกับผู้บริหารระดับต่างๆ เช่น นายก อบต. นายกเทศมนตรี นายก อบจ. ผู้ว่าราชการจังหวัด นายกรัฐมนตรี ถ้าทำได้จะเป็นกระบวนการ “ประชา-รัฐ” อันสวยงาม คือความร่วมมือระหว่างภาคประชาชนกับภาครัฐ

ข้อสำคัญสภาผู้นำชุมชนระดับต่างๆ ต้องไม่เข้าไปมีอำนาจรัฐ เพราะจะไปขัดแย้งกับอำนาจรัฐอื่นๆ ถ้าไปมีอำนาจเมื่อไร ความไม่ดีต่างๆ ก็จะเข้ามาเช่นการซื้อเสียง และการใช้อำนาจโดยไม่ชอบธรรม สภาผู้นำชุมชนต้องเป็นพลังทางสังคม พลังทางปัญญา และพลังทางความดี พลังทั้ง ๓ นี้จะเป็นพลังประชาธิปไตย โดยเนื้อหาสาระอันมหาศาลเต็มแผ่นดิน เป็นรากฐานของประชาธิปไตยที่ทำให้ประเทศแข็งแรงและเกิดสันติสุข

ปฏิเวธของระบอบประชาธิปไตย

ประชาธิปไตยจะมีแต่รูปแบบไม่ได้ ต้องมีสาระที่เป็นผลดีต่อชีวิตของประชาชนทุกด้าน เกิดการอยู่ร่วมกันด้วยความร่มเย็นเป็นสุข ในการสร้างสรรค์ประชาธิปไตยจะต้องไปถึงผลของประชาธิปไตยด้วย ถ้าผลดีไม่เกิดแสดงว่าแนวคิดหรือการปฏิบัติไม่เกิดต้องแล้ว แนวคิดและแนวทางต่อให้เลอเลิศเพียงใด แต่ถ้าไม่นำไปสู่ผลดีของประชาธิปไตย ก็น่าจะไม่ถูกต้อง การดูผลไปด้วยจะทำให้เกิดการปรับตัวอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดผลดียิ่งๆ ขึ้นไป

ปฏิเวธหรือผลของประชาธิปไตยอาจมีได้ ๘ ประการดังต่อไปนี้

(๑) ทุกคนมีเกียรติเสมอกัน (ไม่ใช่เป็นพลเมืองชั้น ๒) ในระบอบประชาธิปไตยทุกคนต้องมีเกียรติเสมอกัน ไม่มีใครรู้สึกว่าเป็นพลเมืองชั้น ๒ การที่ทุกคนรู้สึกมีเกียรติเสมอกัน เป็นภาวะรวมยอดของความเป็นธรรมทุกด้าน ซึ่งเป็นความรู้สึกที่ดีมาก ถ้าไปสำรวจจะพบว่าคนจำนวนมาก รู้สึกว่าเป็นพลเมืองชั้น ๒ เพราะความไม่เป็นธรรมต่างๆ นานา ทางเศรษฐกิจบ้าง ทางบริการสุขภาพบ้าง เรื่องการศึกษาของลูกบ้าง เรื่องเข้าไม่ถึงความยุติธรรมบ้าง เรื่องการใช้ทรัพยากรบ้าง เรื่องข้อมูลข่าวสารบ้าง

ประชาธิปไตยต้องมีผลให้คนรู้สึกมีเกียรติเสมอกัน

(๒) การเคารพความรู้ในตัวคน ในตัวคนทุกคนมีความรู้ที่มีประโยชน์อันได้มาจากประสบการณ์ชีวิตและการทำงาน ถ้าเคารพเฉพาะความรู้ในตำราคนส่วนน้อยเท่านั้นที่จะมีเกียรติ ถ้าเคารพความรู้ในตัวคนคนทุกคนจะมีเกียรติ มีความภูมิใจในตัวเอง จะต้องนำความรู้ในตัวคนมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเพิ่มคุณค่า การศึกษาจะต้องหันมาศึกษาจากการปฏิบัติจริงและเรียนรู้จากความรู้ในตัวคนให้มากขึ้น

(๓) การใช้ทรัพยากรอย่างเป็นธรรม การใช้ที่ดิน แหล่งน้ำ ป่าไม้ รวมทั้งทรัพยากรอื่นๆ เช่น บริการต่างๆ ของรัฐจะต้องเป็นไปอย่างเท่าเทียมกัน

(๔) การมีสัมมาชีพทุกคน สัมมาชีพหมายถึง อาชีพที่ไม่เบียดเบียนตนเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่เบียดเบียนสิ่งแวดล้อม และมีรายจ่ายน้อยกว่ารายได้ การมีสัมมาชีพจึงเป็นทั้งเศรษฐกิจจิตใจ สังคม สิ่งแวดล้อม และศีลธรรมพร้อมกันไป หากผู้คนมีสัมมาชีพเต็มพื้นที่จะเกิดความร่วม

เย็นเป็นสุข การพัฒนาต้องปรับจากการเอาเงินเป็นตัวตั้งมาเป็นเอาการมีสัมมาชีพเต็มพื้นที่เป็นตัวตั้ง ความไม่เป็นธรรมจะลดน้อยลง สังคมศีลธรรมจะเข้ามาแทนที่

(๕) การเข้าถึงบริการสุขภาพอย่างเป็นธรรม ปรับระบบบริการสุขภาพให้เป็นบริการที่ใกล้บ้านใกล้ใจที่ทุกคนเข้าถึงได้ในฐานะพลเมืองที่มีเกียรติมีศักดิ์ศรี

(๖) การเข้าถึงการศึกษาอย่างเป็นธรรม ทุกวันนี้ชาวบ้านต้องกระเสือกกระสนหาโรงเรียนดีให้ลูกเข้าเรียน ลำบากแทบเลือดตากระเด็น บุคคล กลุ่มบุคคล ชุมชน ท้องถิ่น ต้องมีสิทธิในการจัดการศึกษาเองอย่างที่เขาคิดว่าเป็นประโยชน์ต่อเขา ปรับการศึกษาไปศึกษาจากการปฏิบัติ และผู้มีความรู้ในการปฏิบัติมากขึ้น ทำให้ทำเป็น อยู่ร่วมกันเป็น คิดเป็น อย่างที่ทุกคนเป็นคนมีศักดิ์ศรีและคุณค่าแห่งความเป็นคน

(๗) ระบบความยุติธรรม ที่เป็นธรรมสำหรับทุกคน ทุกคนต้องเข้าถึงความยุติธรรมได้โดยสะดวก ฉะนั้นต้องมีการปฏิรูประบบความยุติธรรมให้เข้มแข็ง เป็นเสาหลักของประชาธิปไตย

(๘) ระบบการสื่อสารเพื่อประชาธิปไตย ต้องมีระบบการสื่อสารที่ส่งเสริมและสนับสนุนประชาธิปไตยโดยเนื้อหาทุกชั้นตอน ไม่ใช่ระบบการสื่อสารที่ทำกับประชาชนอย่างไร้ศีลธรรมเยี่ยงปัจจุบัน ต้องมีกรอบ กติกา และกลไก ที่ทำให้ระบบการสื่อสารเป็นระบบการสื่อสารเพื่ออารยะประชาธิปไตย

ประชาธิปไตยต้องนำไปสู่ผลอย่างน้อย ๘ ประการดังกล่าว จึงจะเป็นประชาธิปไตยที่ถูกต้อง ประชาธิปไตยที่ถูกต้องต้องนำไปสู่สุขภาวะของคนทั้งมวล

ทิศทางใหม่ของประเทศ ตัวชี้วัดใหม่

ในการสร้างสังคมอารยะประชาธิปไตย ต้องปรับทิศทางการพัฒนาของประเทศเสียใหม่ การพัฒนาที่เอาเงินเป็นตัวตั้ง (Money-oriented Development) ไม่อยู่บนฐานของความจริง เพราะเงินเป็นมายาคติที่ดีให้พอแก่ไรก็ได้ และเมื่อพองมากๆ โดยปราศจากความจริงรองรับมันก็แตก และเมื่อมันแตกก็ก่อให้เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจขนาดใหญ่ที่กำลังเกิดขึ้น การพัฒนาที่เอาเงินเป็นตัวตั้งก่อให้เกิดความไม่เสมอภาค การขาดความเป็นธรรม การทำลายสิ่งแวดล้อม ความเสี่ยง ความผันผวนอย่างรวดเร็ว และสภาวะวิกฤต

ความเป็นธรรมเป็นบ่อเกิดของความสุขร่วมกัน

การพัฒนาจึงควรเอาความเป็นธรรมเป็นตัวตั้งไม่ใช่เงิน โดยคำนึงถึงความเป็นธรรมทุกด้าน เช่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านกฎหมาย ด้านการศึกษา ด้านสุขภาพ ด้านสิ่งแวดล้อม ฯลฯ โดยมีฐานอยู่ที่การเคารพศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นคนของคนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ที่คนไทยทุกคนต้องเป็นพลเมืองชั้น๑

การพัฒนาที่เป็นธรรมทำไม่ได้จากบนลงล่าง เพราะข้างบนมีมายาคติที่เป็นอนุศลมูลคือ โลกะ โทสะ โมหะ มากี่ความจริงของชีวิตน้อย ต้องพัฒนาจากล่างขึ้นบน เพราะข้างล่างเป็นความจริงมากกว่า จุดยุทธศาสตร์ของการพัฒนาจึงอยู่ที่ชุมชนท้องถิ่น ความเจริญต้องเจริญขึ้น(มาจากข้างล่าง) ไม่ใช่เจริญลง (มาจากข้างบน)

ความรู้สึกว่าเป็นพลเมืองชั้น ๑ สะท้อนความเป็นธรรม

ความรู้สึกว่าเป็นพลเมืองชั้น ๑ เป็นผลรวมของการพัฒนาที่เป็นธรรมและสะท้อนความสุขที่แท้จริง การวัดความสุขที่เกิดขึ้นกับคนทั้งมวลเป็นการวัดการพัฒนาที่ถูกต้องมากกว่าจีดีพี

ทิศทางใหม่ของประเทศคือ การพัฒนาที่เอาความสุขของคนทั้งมวลเป็นตัวตั้ง (Happiness-oriented Development) และมีตัวชี้วัดการพัฒนาใหม่ที่ไม่ใช่จีดีพี ควรวัด “ความรู้สึก” ว่าเป็นพลเมืองชั้น ๑ กันมากน้อยเพียงใด หรือวัดว่ามีคนสักเท่าใดที่รู้สึกว่ามีความเป็นธรรมทางสังคม

ตัวเองรู้สึกว่าได้รับความยุติธรรม ถ้าต้องการสังคมที่เป็นธรรม ก็ต้องวัดที่ความเป็นธรรมทางสังคม
ความเป็นธรรมทางสังคมสะท้อนความเป็นอารยะประชาธิปไตย

๗

มหาวิทยาลัยกับการสร้างสังคมอารยะประชาธิปไตย

ถ้าพิจารณาเรื่องสังคมอารยะประชาธิปไตยที่กล่าวมาทั้งหมด ๖ ตอนข้างบน จะเห็นว่า
มหาวิทยาลัยและระบบการศึกษาทั้งหมดไม่มีส่วนสร้างสังคมอารยะประชาธิปไตยเพียงใด เพราะ
ระบบการศึกษาของเราเอาวิชาเป็นตัวตั้งไม่ได้เอาความจริงของชีวิตและสังคมเป็นตัวตั้ง ในการ
สร้างสังคมอารยะประชาธิปไตยระบบการศึกษาต้องปฏิบัติตัวเองโดยปรับการเรียนรู้เสียใหม่ มาเอา
ความจริงของชีวิตและสังคมเป็นตัวตั้ง เป็นพลังของการขับเคลื่อนสังคมอารยะประชาธิปไตย-ความ
เป็นธรรมทางสังคม

มหาวิทยาลัยควรเป็นหัวรถจักรทางปัญญาที่ดึงระบบการศึกษาไปทั้งขบวนมหาวิทยาลัย
อาจมีบทบาทเพื่อประชาธิปไตยได้อย่างน้อยดังต่อไปนี้

- (๑) ให้การศึกษาทางการเมืองแก่ประชาชนโดยกว้างขวาง
- (๒) สนับสนุนความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนท้องถิ่น
- (๓) วิจัยค้นคว้าสังเคราะห์ ความรู้เพื่อสนับสนุนการเมืองภาคพลเมืองในการตรวจสอบการ
ใช้อำนาจรัฐ และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางนโยบาย
- (๔) จัดเวทีนโยบายสาธารณะเป็นประจำให้คนทั้งใน และนอกมหาวิทยาลัย รวมทั้งนิสิต
นักศึกษาและสื่อมวลชนเข้าร่วมประชุม การขับเคลื่อนกระบวนการนโยบายสาธารณะ
โดยมีส่วนร่วม (Participatory Public Policy Process = P4) เป็น กระบวนการ
ประชาธิปไตยโดยสาระที่สำคัญยิ่ง
- (๕) สร้างผู้นำในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยมีศักยภาพ ที่จะมีผู้นำใน
การขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะมากที่สุด การขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะโดย
สาธารณะ ก็คือ กระบวนการประชาธิปไตย
- (๖) ตรวจสอบการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญดังที่จะกล่าวต่อไปในตอนที่ ๑๐

กระทรวงศึกษาธิการ สภาวิจัยแห่งชาติ สกว. (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการ
วิจัย) และองค์กรอื่นๆ ควรสนับสนุนมหาวิทยาลัยให้เป็นศูนย์กลางความเคลื่อนไหว
ประชาธิปไตย

เรามีมหาวิทยาลัยทั้งประเทศกว่า ๑๐๐ แห่ง ถ้าทุกมหาวิทยาลัยทำหน้าที่ขับเคลื่อน
ประชาธิปไตยตามนัยดังกล่าวข้างต้น จะเป็นพลังมหาศาลในการสร้างสังคมอารยะประชาธิปไตย

๘.

จากโครงสร้างประชาธิปไตยสู่นโยบาย

เครือข่ายประชาชนและเครือข่ายประชาสังคมที่กำลังเกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง ตามพื้นที่ ตามกลุ่ม และตามประเด็น (ดูรูปที่ ๓ ในข้อ ๓) กำลังก่อตัวเป็นโครงสร้างประชาธิปไตยที่เติบโตขึ้นเรื่อยๆ จากเครือข่ายประชาชนและประชาสังคม ควรมีการเชื่อมต่อไปสู่นโยบายได้ในหลายลักษณะเช่น

- (๑) สภาผู้นำชุมชนและสภาองค์กรชุมชนระดับตำบล ควรเชื่อมกับ อบต. โดย อบต.รับข้อเสนอจากสภาผู้นำชุมชนและสภาองค์กรชุมชนระดับตำบล
- (๒) สภาผู้นำชุมชน และสภาองค์กรชุมชนระดับจังหวัด เชื่อมต่อกับ อบจ.และผู้ว่าราชการจังหวัด
- (๓) สภาผู้นำชุมชนและสภาองค์กรชุมชนระดับชาติเชื่อมต่อกับนายกรัฐมนตรีและ ครม. ทั้งนี้อาจออกกฎหมายที่บัญญัติให้ภาครัฐตามที่กล่าวถึง ใน (๑)-(๓) ข้างบนนี้ต้องเข้าประชุมร่วมและรับข้อเสนอจากภาคประชาชนปีละ ๑-๒ ครั้ง
- (๔) สมัชชาสุขภาพระดับจังหวัด และสมัชชาสุขภาพแห่งชาติที่จัดโดยสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ เป็นเวทีที่กลุ่มต่างๆ นำเสนอนโยบาย จึงเป็นสมัชชาประชาธิปไตยโดยความเป็นจริง
- (๕) สภาพัฒนาการเมืองที่สถาบันพระปกเกล้าเป็นสำนักงานเลขานุการสามารถเชื่อมต่อกับสภาองค์กรชุมชน และนำภาคประชาชน ไปเชื่อมต่อกับนโยบาย
- (๖) เวทีนโยบายสาธารณะที่จัดโดยกลุ่ม องค์กร หรือมหาวิทยาลัยตามที่เสนอในข้อ ๓ เป็นเวทีที่จะผลักดัน “สามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขาที่นำเอาความรู้ – ภาคประชาชน-รัฐ เข้ามาเชื่อมต่อกันเพื่อเขยื้อนเรื่องยากๆ ซึ่งตามปรกติเคลื่อนไหวไม่ได้
- (๗) ถ้าต้องการสามารถจัดประชุม “สภาประชาชน”ขนาดใหญ่ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนจากชุมชน ท้องถิ่น ภาคประชาสังคม ภาควิชาการ ภาคธุรกิจ ตัวแทนกลุ่มวิชาชีพต่าง ๆ ตัวแทนภาครัฐ ตลอดจนตัวแทนกองทัพ เพื่อมีข้อเสนอแนะทางนโยบายที่สำคัญๆ ต่อรัฐบาลหรือรัฐสภา

ถ้าโครงสร้างประชาธิปไตยมีความตื่นตัวสูง จะเป็นแรงจูงใจและกดดันให้ภาครัฐปฏิบัติตามข้อเสนอของภาคประชาชน โดยอัตโนมัติ นี่แหละที่เรียกว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการ

ตัดสินใจทางนโยบาย ตามวิถีทางประชาธิปไตย การตัดสินใจทางนโยบายไม่ใช่เรื่องของคนส่วนน้อยที่มีอำนาจหรือมีผลประโยชน์แอบแฝงอีกต่อไป

นโยบายสาธารณะเป็นเรื่องสำคัญเพราะมีผลกระทบมากทั้งทางบวกและทางลบ ถ้าการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะทำโดยปราศจากความรู้และโดยมีผลประโยชน์แอบแฝง ความเสียหายต่อสังคมประเทศชาติอาจการเกิดขึ้นอย่างเหลือคณานับ ในทางตรงข้ามถ้ามีประชาธิปไตยในกระบวนการนโยบายสาธารณะ ทำให้เรื่องดี ๆ แต่ยากเกิดขึ้นได้

การมีส่วนร่วมของประชาชน ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมาตรา ๘๗ จึงมีความสำคัญยิ่งนักในความเป็นอารยะประชาธิปไตย ฉะนั้นจึงควรสนใจ การเชื่อมต่อระหว่างเครือข่ายของประชาชนไปสู่ นโยบายกันให้มาก

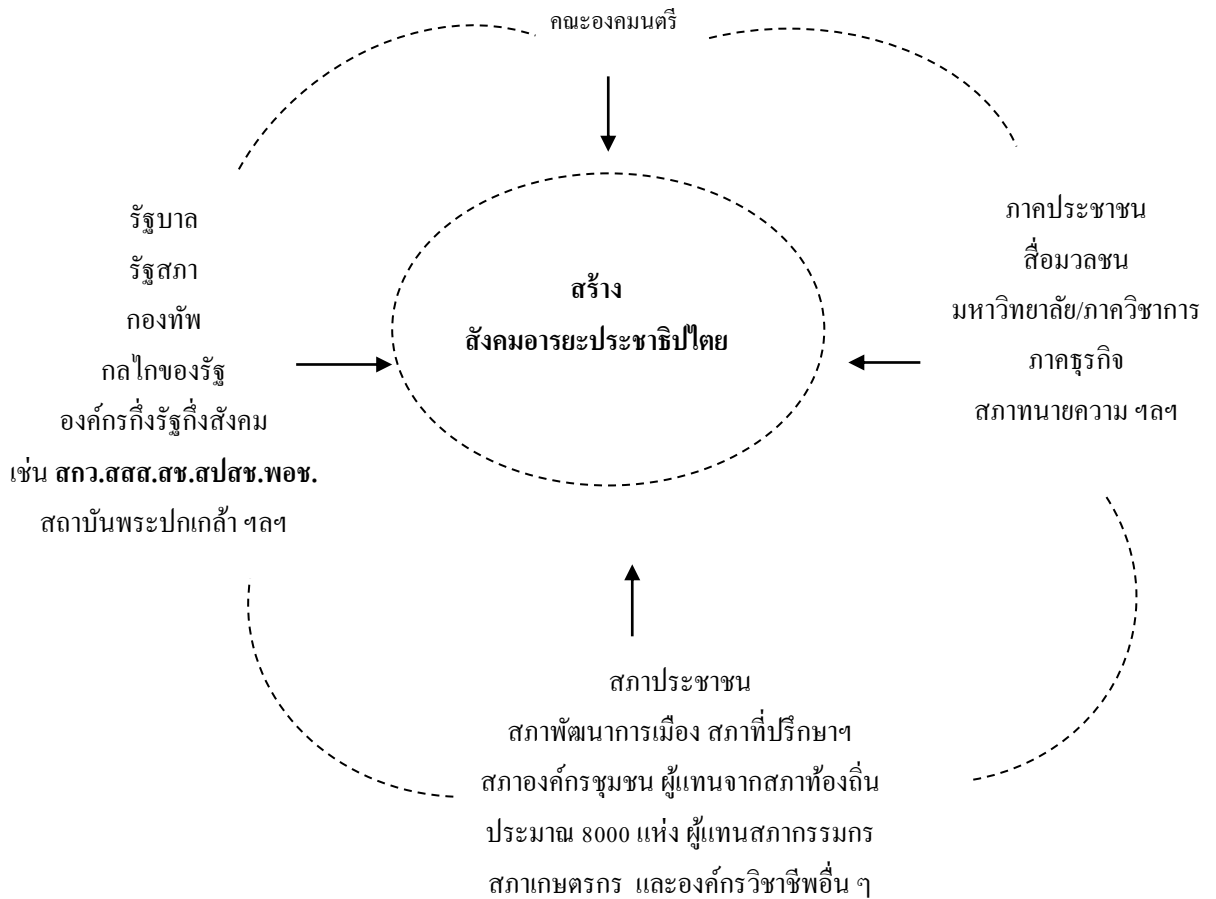
๕.

เป้าหมายร่วม

ระดมสรรพกำลังของประเทศมุ่งเป้าหมายเดียวกัน

ถ้าประเทศมีเป้าหมายร่วมและมีการระดมสรรพกำลังทั้งหมดของประเทศไปสู่เป้าหมายเดียวกัน จะเกิดพลังมหาศาลประดุจแสงเลเซอร์

ที่พูดมาทั้งหมดในบทความนั้นตั้งแต่ข้อ ๑ ถึง ๘ เพื่อแสดงว่าเป้าหมายร่วมคือ “สร้างสังคมอารยะประชาธิปไตย” ควรมีการสื่อสารด้วยประการทั้งปวงให้ทุกภาคส่วนของสังคม เข้ามามีส่วนร่วม วิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วม รูปที่ ๔ แสดงตัวอย่าง ว่าทุกภาคส่วนมุ่งเป้าเดียวกัน คือ “สร้างสังคมอารยะประชาธิปไตย”

รูปที่ ๔ ตัวอย่างของการที่ทุกภาคส่วนมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมที่ “สร้างสังคมอารยะประชาธิปไตย”

ภาคส่วนต่างๆ ประกอบด้วย

คณะองคมนตรี   องค์กรผู้ถวายความเห็นต่อพระมหากษัตริย์

ภาครัฐ   รัฐบาล รัฐสภา กองทัพ กลไกต่าง ๆ ของรัฐ องค์กรของรัฐที่เป็นอิสระ เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส) สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช),สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช) สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) สถาบันพระปกเกล้า ฯลฯ

ภาคประชาชนสังคม สื่อมวลชน วิชาการ ธุรกิจ สถานายความ

สภาประชาชน ประกอบขึ้นจาก สภาพัฒนาการเมือง สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สภาองค์กรชุมชน ผู้แทนจากสภาท้องถิ่น (อปต. เทศบาล อบจ.) ประมาณ ๘๐๐๐ แห่ง ผู้แทนสภากรรมกร สภาเกษตรกร และองค์กรวิชาชีพต่าง ๆ

หากมีนายกรัฐมนตรีที่เข้าใจและเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ “สร้างสังคมอารยะประชาธิปไตย” ก็จะง่ายและเกิดผลสำเร็จเร็วขึ้น

องค์กรอิสระทางวิชาการ สังคม และนโยบาย เช่น **สช.** (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ) **สกว.** (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย) **สสส.**(สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ) **สปสช.** (สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ) **พอช.**(สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน) และสถาบันพระปกเกล้า ควรรวมตัวกัน เป็นคณะทำงานยุทธศาสตร์ “สร้างสังคมอารยะประชาธิปไตยเพื่อสุขภาวะถ้วนหน้า” อาจยกร่างคำสั่งนายกรัฐมนตรีเรื่องยุทธศาสตร์สร้างสังคมอารยะประชาธิปไตย เป็นเครื่องมือ เพื่อสร้างวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วม

เมื่อเกิดวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมแล้วแต่ละภาคส่วนก็ดำเนินการเอง แต่มุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกัน โดยมีกลไกให้รู้ถึงกันและเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ

กลไกการติดตามการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญ พ.ศ.๒๕๕๐ มีบัญญัติเป็นอันมากที่ส่งเสริมความเป็นอารยะประชาธิปไตย แต่ไม่ค่อยมีผู้ปฏิบัติหรือปฏิบัติให้ครบถ้วนถูกต้อง แม้แต่มาตราที่บัญญัติไว้แรง ๆ เช่น มาตรา ๘๗ ที่บัญญัติว่ารัฐต้องสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน (๑)-(๕) ซึ่งเป็นหัวใจของประชาธิปไตย คำว่ารัฐหมายถึง กลไกของรัฐทั้งมวลตั้งแต่รัฐบาล กระทรวง กองทัพ มหาวิทยาลัย ไปจนถึงท้องถิ่น ซึ่งเป็นกลไกอันมหึมา และถ้ากลไกอันมหึมานี้ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญตามคำบัญญัติว่าต้อง ก็จะเป็นการขับเคลื่อนกระบวนการประชาธิปไตยอย่างมโหฬาร

ควรจะมีกลไกติดตามการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ มหาวิทยาลัยและสถาบันวิจัยต่าง ๆ น่าจะเป็นแกนกลางในการขับเคลื่อนการติดตาม การปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ถ้าทำงานได้ผลก็เท่ากับเกิดการขับเคลื่อนกระบวนการประชาธิปไตย อย่างแรงทั่วประเทศ

การขับเคลื่อนอารยะประชาธิปไตยมีทั้งส่วนที่ทำได้เลยโดยไม่ต้องรอรัฐธรรมนูญ กับส่วนที่พยายามขับเคลื่อนตามรัฐธรรมนูญ

ทั้งหมดดูเหมือนซับซ้อนและยาก แต่เราก็ไม่มีทางเลือกอื่นสภาวะวิกฤตทางการเมืองจะบังคับเราให้ต้องฝ่าความซับซ้อนและยากไปสู่สังคมอารยะประชาธิปไตยให้ได้ ซึ่งเป็นสิ่งใหม่ที่ดีที่ทำให้เราบรรลุจุดลงตัวใหม่ และสามารถสร้างสรรค์สังคมที่เจริญ หรือสังคมศรีอาริยะได้เพื่อความสุขของคนทั้งมวล.-

-----